

Telegraful Român.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 cor., 6 luni 7 cor., 3 luni 3 cor. 50 fil.
Pentru monarhie pe an 16 cor., 6 luni 8 cor., 3 luni 4 cor.
Pentru străinătate pe an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipogr. artid., Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisorile nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 14 fil., — de douăori 24 fil., — de trei ori 30 fil.,
rândul cu litere garmond.

Luptător și muncitor.

I.

Grozavul război mondial, care dăinuște mai bine de un an, a chemat și cheamă încă și azi mii și mii de oameni sub drapel. Intelectualii trebuie să-și părească masa de scris, să-și ia rămas bun dela ocupațiunile lor pacifice, meseriașii sunt siliți să-și schimbe uneltele de lucru cu arme ucigătoare, lucrătorii de câmp nu vor mai tăia brazde adânci în pământul umezit de rouă, ci în piepturile asudate ale dușmanilor. Toți, fără deosebire de chemare, au în război un singur rol, acela de-a mânui arma. Tipul muncitorului dispăre pe un timp aproape cu totul și în locul lui răsare unul nou, tipul luptătorului.

Firește, acest nou rol nu și-l va putea îndeplini fiește-care cu aceeași artă. Un om care tot timpul său de până acum și l-a petrecut în pacea sfântă a unei munci culturale, anevoe se va putea obicinui cu muzica infernală, care străbate azi văzduhurile. Indivizi, cari în timp de pace s'au afirmat ca niște organe indispensabile pentru progresul omenirii, pe câmpul de război cu greu își vor putea întemeia renumele de buni luptători. În schimb indivizi, cari în rolul de muncitori n'au însemnat aproape nimic, la asalturi vor stârni poate admirația superiorilor lor. Putem zice așadar, că faptul de-a fi un muncitor bun, sau un luptător de clasa întâi, depinde în linia primă dela felul de-a fi a fiecărui individ, rezidă în înclinările firești ale acestuia, în construcția complicată a organismului său psihic.

Spre a putea înțelege mai bine cele spuse până aici, ne vom strădui să privim mai de aproape pe luptător, să pătrundem — întrucât ne permite cadrul îngust al unui articol de ziar — în structura psihicului său, să-i studiem tipul, punându-l în paralelă cu acela al lucrătorului.

Sub lucru înțelegem ori ce consumare de forțe, prin care se creiază valori; lupta din potrivă reprezintă o acțiune, prin care valorile se distrug. Lucrător sau luptător bun poate fi numai acela, căruia nu-i lipsesc înclinările pentru o activitate creatoare sau distrugătoare.

Dacă admitem, împreună cu P. I. Moebius, că caracterul se determină prin raportul reciproc al înclinărilor, pe lucrător îl vom putea descrie ca pe un om înzestrat cu *înclinări pentru alcătuirii* (după A. Stöhr: *cu înclinări constructive*) iar pe luptător ca pe unul stăpânit de *porniri distructive*.

Lupta reclamă o mai mare risipire de forțe în unitatea de timp, decât lucrul; de aceea și durata e mai scurtă decât a lucrului. Folosindu-ne de-o comparație fizică vom zice, că tipul luptătorului se caracterizează prin un factor înalt de intenzitate și un coeficient scăzut de capacitate,

tipul lucrătorului din contră, prin un factor mic de intenzitate, dar în schimb prin o capacitate mai mare. Efectul luptei se decide în minute, rezultatul lucrului în ore sau zile. O faptă distructivă reclamă o putere mai mare, decât construirea unui obiect, e însă cu mult mai repede realizată decât aceasta.

Din cele spuse am putea trage concluzia, că numai cei tari ar fi meniți să lupte, până când toți slăbănoșii ar fi condamnați la lucru. Concluzia aceasta până la un anumit punct e corectă, ea nu conține însă întreg adevărul. De fapt munca a fost și în trecut și în parte e și azi desconsiderată de mulți puternici și lăsată în grija femeilor, a sclavilor, a proletarilor, câtă vreme lupta a fost totdeauna privită de o îndeletnicire distinsă. Această divizare a muncii se bazează parte pe faptul, că în epocile mai vechi de cultură lupta a fost cea mai importantă ocupațiune omenescă, pentru care erau destinați numai cei aleși, cei robuști. De altă parte însă nu încapă nici o îndoială, că nu mai puțin a determinat această împărțire nerațională de roluri comoditatea claselor domnitoare.

Luptătorul desvoltă o forță uriașă într'un moment; a săvârși aceeași încordare de mai multe ori repede după oaltă, nu numai că n'ar avea nici un rost, dar ar fi cu neputință. Cu cât a fost efortul mai mare, cu atât mai lungă e pauza de recreare, care se reclamă spre a se putea acumula din nou forța de lipsă pentru viitoarele încordări. Intervalele de liniște sunt mai lungi decât luptele, ele tocmai formează partea esențială, care caracterizează felul de-a trăi al vânătorului și al luptătorului. Pauzele de recreare se petrec în trândăvie, mâncare, beaură, fumaț, dormit, plăceri senzuale, jocuri, distracții; dacă luptătorul ar munci în timpul de recreare, prin aceasta și'ar cheltui numai puterile cruțate, iar în luptele viitoare s'ar dovedi mai puțin capabil.

E aproape sigur, că cei mai mulți din membrii castei de luptători au fost ademniți mai de grabă de traiul bun din pauzele de repaus, decât de eforturile și iritațiile luptelor. Dacă ar fi putut să existe lupte fără intervale de recreare, acestea cu siguranță rămâneau în cărua sclavilor.

Dar nu atât puterea mare face pe om bun de luptă, ci mai mult capacitatea de-a putea să desvolte, să consume într'un moment dat o parte relativ mai mare de forțe. Acestui moment îi urmează adeseori o sleire completă de puteri. La lucru în schimb nu e firesc să se consume toată puterea de odată, căci în acest caz lucrarea ar înceta, ear lucrul neisprăvit n'are nici un rost. Lucrătorul va putea cheltui în unitatea de timp atâtă energie, câtă poate să desvolte neîntrerupt timp mai îndelungat; el prin urmare trebuie să-și cruțe puterile. Pauzele de recreare ale lucrătorului sunt de durată mai scurtă,

căci acesta n'are să facă numai economie de energie, ci și de timp, la caz că va avea să săvârșească o cantitate mai mare de lucru. Cheltuiala de energie a luptătorului e dimpotrivă o adevărată risipă.

Faptul acesta ne-ar putea duce la concluziunea, că numai cei tari sunt capabili de muncă, câtă vreme slăbii s'ar putea îndeletnici cel mult ca luptători. Această concluzie e firește tot atât de șubredă, cași aceea la care am ajuns mai înainte și care conține deadreptul contrarul. Vom zice așadar, că *pe singuraticul individ îl îndreptățește la luptă sau lucru nu atât cantitatea producțiilor sale de forțe, ci mai mult ritmul în care își cheltuiește puterea de care dispune.*

Avem termeni caracterologici, cari se potrivesc de minune aici, expresiile: *silitor și leneș*. Un individ silitor dela natură trebuie să se dedice muncii, căci de își va alege chemarea de luptător, el nu va putea suporta plictiseala pauzelor lungi de recreare, își va vedea de lucru, de vre-o ocupațiune laterală, și astfel la luptele viitoare nu va fi pe deplin restaurat ca ortacii săi, cari au lenevit tot timpul; va fi deci în desavantaj, va lupta mai rău decât ceilalți și în sfârșit se va decide să-și schimbe cariera. Dimpotrivă, unui leneș dela natură îi va fi grozav de greu să se acimatizeze felului de trai muncitoresc, în schimb însă desvoltarea întâmplătoare fie și mai obositoare de energie, va apărea și celui mai leneș ca o variație binevenită. În felul acesta există așadar o corelațiune între tipul luptătorului și lene pe de-o parte, și între tipul lucrătorului și diligență pe de alta.

Aceste două tipuri pot fi înțelese și din punctul de vedere al *istoriei culturale*. Omul primitiv a fost vânător și luptător, a avut prin urmare o atitudine luptătoare. Trecând omenimea cu timpul la cultivarea pământului, a trebuit să răsară tipul muncitorului. Biblia ni-a și păstrat simbolul luptei, care s'a desfășurat între aceste două tipuri: când omenimea se afla încă în fașie, vânătorul Cain învinge pe agricultorul Avel; cu sute de ani mai târziu în timpul lui Isac și Iacob raportul e tocmai întors.

E mai pe sus de orice îndoială, că desvoltarea omenirii tinde spre singura stăpânire a muncii, progresul acesta e însă grozav de încet. Doar și azi mai există popoare întregi de vânători și luptători, iar războiul actual ne-a răpit pe sute de ani nădejdea de-a vedea vânturat războiul de pe fața pământului. Și totuși, n'ar fi în interesul culturii omenesci, ca tipul luptătorului să dispară pentru totdeauna; sunt unele cariere (advocat, comerciant, organele polițiale) cari cer un temperament de luptător, și unele probleme culturale (expedițiile științifice) cari reclamă o puternică componentă de forță în caracterul acestora, cari vor să le rezolve, probleme, pe cari o fire pronunțată de lucrător cu greu le va putea ataca cu succes.

Desvoltarea despre care vorbim s'ar putea urmări și pe cale *ontogenetică*. E doar știut, că copiii mici nu fac altceva decât distrug toate câte ajung în mâinile lor, și că abia mai târziu încep să alcătuiască. Soarta pe care o întâmpină de aici încolo desvoltarea acestor două înclinări opuse, nu e studiată încă; o anchetă școlară având de temă războiul, va scoate la iveală de sigur și în privința aceasta interesante lucruri.

Consiliu de coroană în București. O telegramă sosită ieri ne vestește, că eri s'ar fi ținut un consiliu de coroană în București, la care au participat, afară de ministrii responsabili ai României, toți foștii miniștrii-presidenți din trecut și șefii tuturor partidelor politice din țară. În vederea situației grave să dă cea mai mare însemnătate acestui consiliu de coroană.

Puncte de orientare pentru preoțime.

(db.) Nu sunt potrivite aceste vremuri de prefaceri pentru a preocupa preoțimea cu schimbarea slujbelor noastre bisericesti. O schimbare a lor n'ar promova cu nimic spiritul viu ce-l pretinde progresul vremurilor nouă. Mai curând o pătrundere în rostul lor, un studiu asupra însemnătății istorice a fiecărui act liturgic din partea preoțimii, chemată a talmăci aceste și credincioșilor, ar putea stârni mai mult interesul participării. Acte sancționate prin întrebuițarea alor 15 secole,¹ asupra cărora zace spiritul milioanelor de rugători pioși și cari stau în strânsă legătură cu întâmplări sfinte, amintiri și acte complinite în economia mântuirii neamului omenesc și cari sunt fixate în anumite ore ale zilei, ori zile ale săptămânii, ori zile ale anului, nu vor putea suferi deodată o schimbare așa bruscă, fără să producă o sguduire în sufletul poporului nostru credincios, atât de conservativ în cele religioase. Dar despre acestea altădată mai pe larg, când voiu arăta că schimbarea utreniei la vecernie nu e «o simplă schimbare de timp», ci aduce cu sine o schimbare a însăși ființei acestei slujbe de dimineață.²

În cele următoare voiu înșira alte câteva probleme, cari trebuie să ne

¹ «Cele 7 laude bisericesti sunt de origine străveche și deja în sec. V. numărul acestor rugăciuni și timpuri de rugăciuni a fost același, care-l avem în ziua de azi». (Mitrofanovici-Tarnawski: «Liturgica».)

² Spre dovedirea aserțiunii de mai sus servească de astădată următoarele: «Utrenia, ὀρθροε, officium matutinum, este o rânduală bisericescă, care se isprăvește de regulă la începutul zilei, dimineața. Dimineața în împărăția naturii este începutul zilei, a mișcării, a vieții, iar în împărăția darului se împreună cu timpul dimineții multe binefaceri dumnezeiești. Îndeosebi dimineața a răsărit pentru mântuirea lumii soarele adevărului, Domnul nostru Isus Cristos întru nașterea sa din Prea Sfânta Fecioară, și astfel serviciul dumnezeesc al Măneacănii (utreniei) mai ales la începutul său închipuiește începutul și raza dimineții creștinismului. La mănecândă i se aduce așadar Domnului mulțămîntă, pentru că după negura nopții ni-a adus lumină și pentru că risipind noaptea rătăcirii ne-a luminat cu cunoștința adevărului și cu lumina faptelor bune». (Simeon Tesaloniceanul).

